

Ett samhälle utan el, värme, vatten och kommunikationstjänster – Hur hanterar vi det?

Nyckelaktörer i samhället tror att invånare är dåligt förberedda inför avbrott i el, värme, vatten och telekom, något som en enkätstudie riktad mot Helsingborgs invånare bekräftar. Framför allt sårbara är invånare för avbrott i el och vattentillförsel, vilket majoriteten vill ska prioriteras vid avbrott som inträffar samtidigt. Samhällsaktörers bedömning av hur väl invånare kan hantera avbrotten stämmer dock inte helt överens med invånarnas uppfattning.

Föreställ dig att du vaknar upp en dag mitt i vintern och inte har någon el i uttagen, inget vatten i kranen, det går inte att spola i toan, bostaden börjar bli kall och du kan inte kommunicera med omvärlden. Hur hanterar du och ditt hushåll det? Vilken tjänst är värst att vara utan och vad önskar du återställs först?

Under avbrottens första timme är el och kommunikation de tjänster som Helsingborgs invånare upplever som värst att vara utan. Det finns ett behov av information, man vill veta vad som pågår och vill kunna kommunicera med de utanför hushållet. El behövs för att kunna utföra många av våra vardagliga sysslor. Efter några timmar blir behovet av vatten påtagligt och mer kritiskt än bortfallet av kommunikation. Man börjar bli törstig och vill kunna gå på toa. Efter två dygn börjar bristen på värme upplevas ungefär lika kritiskt som el och vatten. Bostäderna börjar bli kalla och det är svårt att hålla kroppsvärmen uppe. Även om behovet av information och kommunikation upplevs mest kritiskt från början vill invånare att man prioriterar kommunikationstjänster lägst. Elen är central för att övriga tjänster ska fungera, den är nödvändig i de flestas vardag och majoriteten vill att denna prioriteras högst, följt av vatten och värme. I slutändan vill människor alltså främst ha tillgång till de tjänster som lätt associeras med det människor behöver för att överleva; vatten, mat och värme. Samhällsaktörer har en liknande uppfattning kring vilka tjänster som är viktigast för invånare och hur man ska prioritera. Däremot tror samhällsaktörer att påverkan är mindre allvarlig än vad invånare gör, men att invånare har en lägre acceptansnivå än vad de faktiskt har. Det kan även konstateras att samhällsaktörer bedömer invånares grad av förberedelse som väldigt låg, vilket bekräftas av att endast hälften av tillfrågade invånare för genomfört någon form av förberedande åtgärder inför avbrott.

El, värme, vatten och kommunikationstjänster är avgörande för funktionen av det moderna samhället och avbrott i dessa kan innebära konsekvenser som många inte är beredda på. Dessutom indikerar förändringar i samhället att avbrotts socioekonomiska påverkan kommer att öka. Dessvärre saknas det i dagsläget ofta ett individperspektiv när konsekvenser av avbrott i dessa tjänster analyseras, vilket kan kopplas till en lucka i existerande forskning. Att förstå hur individer påverkas vid avbrott i dessa tjänster och vad de faktiskt accepterar och förväntar sig är nödvändigt för att fullt ut kunna bedöma samhällskonsekvenser vid olika störningar och ta informerade beslut kopplat till detta. Därför finns det ett behov av att fylla igen denna kunskapslucka genom att studera olika aspekter kopplade till individers upplevelser av avbrott.

Den aktuella studien utredde Helsingborgs invånares och samhällsaktörers uppfattningar kring invånares acceptans- och toleransnivåer, samt hur man önskar att det prioriteras mellan de olika tjänsterna vid avbrott. Resultaten kan användas för att överbrygga de skillnader som finns mellan invånares och samhällsaktörers uppfattningar kring invånares tolerans- och acceptansnivåer. Resultaten kan även informera samhällsaktörer om hur de bättre kan arbeta med riskkommunikation för att uppnå en högre förberedelsegrad bland invånare och därmed en stad som bättre klarar av samhällsstörningar.